

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla

Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého podle § 24 odst. 1 autorského zákona vzniká autorovi z jakéhokoli prodeje originálu uměleckého díla za kupní cenu 1.500 EUR nebo vyšší, jehož se jako prodávající, kupující nebo zprostředkovatel účastní provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba soustavně obchodující s uměleckými díly (s výjimkami uvedenými v odstavcích 3 a 4) a který následuje po prvním převodu originálu díla autorem bez ohledu na to, zda tento první převod byl úplatný či nikoliv. Je-li ale předpokladem vzniku práva na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla skutečnost, že jej předtím jeho autor převedl do vlastnictví jiné osoby, musí být tato skutečnost postavena najisto.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 27 Cdo 277/2020-135 ze dne 9.8.2021)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce GESTOR - ochranného svazu autorského z. s., se sídlem v P., proti žalované AAA, s. r. o., se sídlem v B., zastoupené Mgr. P.P., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení 189.025 Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 23 C 77/2018, o dovolání žalované proti rozsudku Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 10. 2019, č. j. 4 Co 21/2019-108, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 3. 10. 2019, č. j. 4 Co 21/2019-108, jakož i rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 14. 5. 2019, č. j. 23 C 77/2018-78, se ruší a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

[1] Žalobou doručenu Krajskému soudu v Brně dne 7. 8. 2018 se žalobce jako kolektivní správce majetkových autorských práv autorů výtvarných děl domáhá zaplacení 189.025 Kč s příslušenstvím představujících odměnu za opětný prodej originálů malířských děl Melancholie a Námořník z lodi Viktoria malíře Otakara Mrkvičky (dále jen „obrazy“), který žalovaná jako osoba soustavně obchodující s uměleckými díly zprostředkovala za kupní ceny 2.100.000 Kč a 3.300.000 Kč.

[2] Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 14. 5. 2019, č. j. 23 C 77/2018-78, uložil žalované zaplatit žalobci 189.025 Kč s příslušenstvím (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok II.).

[3] Soud prvního stupně vyšel (mimo jiné) z toho, že:

1) Žalobce je kolektivním správcem majetkových autorských práv autorů výtvarných děl, včetně práva na odměnu za opětný prodej originálů těchto děl, a žalovaná je obchodní společností zabývající se nákupem, prodejem a zprostředkováním prodeje uměleckých děl.

2) Žalovaná dne 5. 6. 2018 zprostředkovala prodej originálu obrazu Melancholie za 2.100.00 Kč a originálu obrazu Námořník z lodi Viktoria za 3.300.000 Kč. Prodávající byla J. O.

3) Na základě usnesení Státního notářství II v Praze 1 ze dne 2. 7. 1958, č. j. 16 D 862/57-26, a ze dne 31. 7. 1958, č. j. 16 D 862/57-28, byla jedinou dědičkou po zesnulém Otakaru Mrkvičkovi jeho manželka Z. M.

4) „Vlastnické právo k obrazům na O. O. nepřešlo děděním“.

5) Podle usnesení Okresního soudu v Ostravě ze dne 15. 6. 2009, sp. zn. 99 D 466/2006, originály obrazů nebyly „součástí pozůstalosti“ po O. O., synovci Otakara Mrkvičky, „v době schvalování dědické dohody a navíc J. O. ani nebyla jedinou dědičkou po zesnulém O. O.“.

6) Obrazy byly v minulosti již nejméně jednou předmětem převodu (ať již úplatného či bezúplatného).

7) Žalovaná ani přes výzvu žalobce neuhradila odměnu za opětný prodej originálů obrazů.

[4] Na takto ustaveném základě soud prvního stupně uzavřel, že žalovaná je podle § 24 odst. 1 a 2 zákona č. [121/2000](#) Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), povinna zaplatit žalobci odměnu podle přílohy č. 1 k autorskému zákonu, neboť splňuje definici obchodníka uvedenou v tomto ustanovení, zprostředkovala prodej originálů obrazů za cenu vyšší než 1.500 EUR (s ohledem na kurz vyhlášený Českou národní bankou ke dni prodeje), přičemž na věc ani nelze uplatnit výjimku dle § 24 odst. 4 autorského zákona, a originály obrazů již byly v minulosti předmětem převodu (nikoli toliko přechodu) vlastnického práva.

[5] Vrchní soud v Olomouci k odvolání žalované v záhlaví označeným rozsudkem rozhodnutí soudu prvního stupně potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

[6] Po doplnění dokazování odvolací soud zjistil, že usnesením ze dne 20. 5. 1958, č. j. 16 D 862/57-22, Státní notářství pro Prahu 5 potvrdilo, že dědictví po Otakaru Mrkvičkovi nabyli jako dědicové ze zákona a na základě dohody o rozdělení dědictví dědi: 1) autorská práva zůstavitele v hodnotě 8.000 Kč pozůstala manželka Z. M. a 2) ostatní majetek v hodnotě 1.495,30 Kč pozůstala matka A. M. a pozůstali sourozenci Z. M., L. M. a O. M. rovným dílem.

[7] Odvolací soud dospěl k závěru, podle něhož „obrana žalované tkíví v tvrzení, že prodej předmětných výtvarných děl autora Otakara Mrkvičky nebyl opětovným převodem, když prodávající J. O. tato umělecká díla nabyli dědictvím, byla zcela jednoznačně vyvrácena především obsahem spisu o projednání dědictví po zemřelém autorovi Otakaru Mrkvičkovi ... Pokud skutečně O. O. předmětná díla nabyli do vlastnictví, jeví se jako jedině možný legální způsob nabytí dar či koupě, jež mohly být oním prvním převodem uměleckých děl. Není bez významu, že sama J. O., ač v dědictví po svém zemřelém manželovi uváděla i majetek zcela bez hodnoty, v tomto dědickém řízení nikdy netvrdila, že zemřelý manžel k okamžiku smrti vlastnil předmětné obrazy“.

[8] Odvolací soud dále doplnil, že „za situace, kdy provedeným dokazováním byla jednoznačně vyvrácena obrana žalované, je již bez významu zabývat se podrobně otázkou důkazního břemene, ohledně tvrzení o opětovném převodu uměleckých děl. Pro úplnost však odvolací soud uvádí, že se plně ztotožňuje s argumentací žalobce v podaném vyjádření k odvolání v tom směru, že ten, kdo se dovolává výluky ze zásady zakotvené v ust. § 24 autorského zákona, je ve smyslu směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/84/ES ze dne 27. 9. 2001, o právu na opětovný prodej ve prospěch autora originálu uměleckého díla (dále též jen ‚směrnice 2001/84‘), povinen důvod výluky prokazovat“.

[9] Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), majíc za to, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení v rozhodování odvolacího soudu doposud nevyřešených otázek hmotného a procesního práva, a to otázky „povahy znaků ‚opětného prodeje‘ dle ust. § 24 autorského zákona“ a otázky, „která strana je povinna unést důkazní břemeno ve vztahu k tomu, zda byly či nebyly naplněny znaky ‚opětného prodeje‘“.

[10] Dovolatelka uvádí, že odvolací soud právo na odměnu váže na „opětovný převod“ uměleckého

díla, nikoliv na „opětovný prodej“. Pojem „opětovný prodej“ tak „de facto vyložil jako ‚první prodej‘ provedený osobou, která dílo získala na základě aktivního projevu vůle autora, což však neodpovídá platné právní úpravě“. Takový výklad dovolatelka považuje za chybný, neboť „při takovém prodeji prokazatelně z principu nemůže být naplněn znak ‚opětovnosti prodeje‘, jako úplatného převodu práva, výslovně právní úpravou vyžadovaný“.

[11] Podle přesvědčení dovolatelky „odkazování na opětovný prodej díla následující po prvním převodu“ nelze chápat tak, „že by právo na odměnu vznikalo v souvislosti s prvním prodejem díla následujícím po prvním převodu, neboť pokud by toto byl záměr zákonodárce, jistě by byl alespoň v jednom z výše citovaných právních předpisů vyjádřen. Uvedený odkaz je tak dle přesvědčení dovolatelky potřeba vnímat jako potvrzení výkladu, že právo na odměnu autora se vztahuje výhradně k opakovaným úplatným převodům. Této domněnce přitom výslovně nahrává i skutečnost, že převody jiného, nežli komerčního charakteru jsou jak směrnici, tak i autorským zákonem z práva na odměnu výslovně vyloučeny, když na odměnu nárok autorovi nevzniká, když dochází k darování jeho díla, nebo dokonce k prodeji jeho díla mezi fyzickými osobami bez přítomnosti profesionála v pozici zprostředkovatele“.

[12] Dovolatelka má za to, že právo na odměnu je dáno výhradně ve vztahu k „opětovnému, tj. druhému a dalšímu, prodeji“, jehož existence „nebyla v průběhu řízení před soudem prvního stupně žalobcem prokázána, ba dokonce ani tvrzena, přesto bylo soudy prvního i druhého stupně rozhodnuto, že k opětovnému prodeji došlo“.

[13] Dovolatelka poukazuje na to, že česká právní úprava je „prokazatelně transpozicí práva EU, konkrétně směrnice 2001/84, a text směrnice 2001/84 je tedy nezbytné zohlednit při výkladu textu ust. § 24 autorského zákona“. Podle dovolatelky „i právní úprava na úrovni EU váže právo autora na odměnu výhradně na ‚opětovný prodej‘ jeho díla, což je zjevné i z jiných jazykových verzí směrnice 2001/84, když například anglická verze používá výraz ‚resale‘ popsáný slovníkem Univerzity v Cambridge jako: the act of selling something again, tj. prodat věc opětovně či znovu, resp. německá verze užívá slovo Veräußerung, které rovněž jednoznačně odkazuje na úplatný převod práva“.

[14] Dovolatelka dále namítá, že „si soudy učinily úsudek o průběhu skutkového děje výhradně na základě důkazy nepodložených tvrzení žalobce, přičemž postupovaly tak, že po dovolatelce aktivně vyžadovaly předložení důkazů, kterými je schopna tvrzení žalobce zpochybnit“.

[15] Podle dovolatelky nebyly „v žádném případě naplněny podmínky pro to, aby soud rezignoval na povinnost žalobce prokázat, že ze strany dovolatelky došlo k ‚opětovnému prodeji‘ uměleckých děl, a naopak pro to, aby soud prvního stupně a následně i odvolací soud zatížil dovolatelku důkazním břemenem ohledně toho, že k takovému opakovanému prodeji nikdy nedošlo ... Soud tedy zcela chybně právně vyhodnotil údajnou snahu dovolatelky dovolat se výluky z ust. 24 autorského zákona a navíc přitom přenesením důkazního břemene na dovolatelku zcela popřel rovné postavení žalobce i dovolatelky, když svými kroky de facto aktivně prosazoval zájmy žalobce“.

[16] Dovolatelka se domnívá, že soud prvního stupně zprostil žalobce důkazního břemene, „když tento nebyl žádným způsobem nucen unést důkazní břemeno tvrzeného převodu vlastnického práva. Žalobce v tomto ohledu nepředložil žádné listinné důkazy ani nepovolal žádné svědky, a přesto mu dal soud zcela jednoznačně za pravdu výhradně na základě usnesení státního notářství, která žalobce jako důkaz nepředložil, a která navíc neobsahují ve vztahu k předmětu sporu žádné relevantní informace“.

[17] Dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[18] Žalobce ve vyjádření k dovolání navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání jako nedůvodné „odmítl“.

[19] Dovolání je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení dovolatelkou otevřené a v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud neřešené otázky, zda (i s ohledem na pojmenování jednoho z majetkových práv autorských jako práva na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého) musí být převod originálu uměleckého díla jeho autorem předvídaný hypotézou § 24 odst. 1 autorského zákona (dále též jen „první převod“) úplatný, aby se právo na odměnu přiznané tímto ustanovením aktivovalo již při prvním prodeji následujícím po tomto převodu.

[20] Podle § 24 autorského zákona je-li originál díla uměleckého, který jeho autor převedl do vlastnictví jiné osoby, dále prodáván za kupní cenu, která činí 1.500 EUR a více, a jestliže se takového prodeje jako prodávající, kupující nebo zprostředkovatel účastní provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba, která soustavně obchoduje s uměleckými díly (dále jen „obchodník“), má autor v souvislosti s každým opětným (dalším) prodejem díla právo na odměnu stanovenou v příloze č. 1 k tomuto zákonu (odstavec 1). Osobou povinnou platit odměnu podle odstavce 1 příslušnému kolektivnímu správci jsou prodávající a obchodník společně a nerozdílně. Kolektivní správce je povinen umožnit povinným osobám nahlížet do seznamu podle § 97c odst. 1 (odstavec 2). Originálem díla uměleckého podle odstavce 1 se rozumí výtvarné dílo, zejména obraz, kresba, malba, koláž, socha, rytina, litografie či jiná grafika, fotografie, tapiserie, keramika, sklo a autorský šperk, a to za předpokladu, že jsou zhotoveny samotným autorem nebo jde o rozmnoženiny, které se považují za originál uměleckého díla. Rozmnoženinami, které se považují za originál uměleckého díla, jsou takové rozmnoženiny, které byly zhotoveny v omezeném počtu samotným autorem nebo pod jeho vedením a jsou očíslovány, podepsány nebo autorem jinak řádně prohlášeny za pravé. Právo na odměnu podle odstavce 1 se nevztahuje na díla architektonická vyjádřená stavbou, díla užitého umění, nesplňují-li znaky originálu uměleckého díla, a rukopisy skladatelů a spisovatelů (odstavec 3). Právo na odměnu podle odstavce 1 se nevztahuje na první opětný prodej, pokud prodávající získal originál uměleckého díla přímo od autora méně než tři roky před takovým opětným prodejem a kupní cena originálu díla při opětném prodeji nepřesahuje 10.000 EUR (odstavec 4). Pro účely uplatnění práva podle odstavce 1 a výpočtu příslušné odměny se kupní cenou rozumí cena bez daně z přidané hodnoty (odstavec 5). Autor a kolektivní správce mají právo na jakoukoli informaci od obchodníka, která je nezbytná pro zajištění platby odměny podle odstavce 1, včetně údajů sloužících k identifikaci prodávajícího, a to po dobu tří let od uskutečnění prodeje. Údaje sloužící k identifikaci prodávajícího může kolektivní správce požadovat pouze v odůvodněných případech, zejména v případě zpochybnění prodeje, spornosti kupní ceny nebo neodvedení odměny obchodníkem, přičemž musí zajistit ochranu poskytnutých osobních údajů. Obchodník, který se podle odstavce 1 účastní prodeje originálu díla uměleckého, je povinen oznámit takový prodej příslušnému kolektivnímu správci nejpozději do konce měsíce ledna kalendářního roku následujícího po roce, v němž se prodej uskutečnil. Oznámení podle předcházející věty musí obsahovat specifikaci prodaných originálů uměleckých děl a informaci o kupní ceně. Odměna je splatná na základě vyúčtování kolektivního správce ve lhůtě, která nesmí být kratší než 30 dnů, nedohodnou-li se kolektivní správce a obchodník jinak (odstavec 6).

[21] Z § 97d odst. 1 písm. a) bodu 5. autorského zákona se podává, že právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého je právem povinně kolektivně spravovaným.

[22] Právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého (francouzsky droit de suite, anglicky resale right) má svůj historický původ ve Francii a na mezinárodní úrovni bylo poprvé zakotveno v roce 1948 v článku 14 bis (po pařížské revizi z roku 1971 v článku 14 ter) Bernské úmluvy o ochraně literárních a uměleckých děl ze dne 9. 9. 1886, doplněné v Paříži dne 4. 5. 1896, revidované v Berlíně dne 13. 11. 1908, doplněné v Bernu dne 20. 3. 1914 a revidované v Římě dne 2. 6. 1928, v Bruselu dne 26. 6. 1948, ve Stockholmu dne 14. 7. 1967 a v Paříži dne 24. 7. 1971, vyhlášené pod č. [133/1980](#) Sb. (dále též jen „Bernská úmluva“), a to jako právo fakultativní

konstruované na základě (v mezinárodních smlouvách týkajících se duševního vlastnictví zcela ojedinělé) zásady materiální reciprocity.

[23] V České republice, resp. na území bývalého Československa, bylo toto právo obsaženo již v § 35 zákona č. 218/1926 Sb., o původském právu k dílům literárním, uměleckým a fotografickým (o právu autorském), jako tzv. nárok na podíl na vyšším zisku, a v § 98 zákona č. 115/1953 Sb., o právu autorském (autorský zákon), jakož i v § 31 zákona č. 35/1965 Sb., o dílech literárních, vědeckých a uměleckých (autorský zákon), v obou posledně jmenovaných případech jako tzv. právo na slušné vypořádání svědčící autoru (a po jeho smrti vyjmenovaným osobám), který převedl originál svého díla za úplatu.

[24] Ustanovení § 24 odst. 1 autorského zákona v současné (v odst. [20] citované) podobě bylo přijato novelou provedenou zákonem č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony (dále též jen „novela autorského zákona č. 216/2006 Sb.“). Z důvodové zprávy k návrhu novely autorského zákona č. 216/2006 Sb. se podává, že „úprava práva na odměnu při opětném prodeji podle § 24 autorského zákona byla navrhována v době, kdy ještě nebyla přijata směrnice 2001/84. Cílem navrhovaných změn § 24 a přílohy k autorskému zákonu je odstranění nesrovnalostí a dosažení plné transpozice směrnice 2001/84 tak, jak to vyžaduje jednotný trh s uměleckými díly“.

[25] Jelikož v rozsahu závěrů níže formulovaných považuje Nejvyšší soud relevantní ustanovení recitálu (odůvodnění) a článků směrnice 2001/84 za *acte clair* [srov. rozsudek Soudního dvora Evropské Unie (dále též jen „Soudní dvůr“) ze dne 6. 10. 1982, ve věci C-283/81, Srl CILFIT a Lanificio di Gavardo SpA proti Ministero della sanita], neobrátil se na Soudní dvůr postupem podle článku 268 Smlouvy o fungování Evropské unie se žádostí o zodpovězení předběžné otázky týkající se jeho výkladu.

[26] Jde-li o systematiku právní úpravy, po preambuli směrnice 2001/84 zakotvuje samotné právo na opětný prodej (čl. 1), vymezuje umělecká díla, na která právo dopadá (čl. 2), spodní hranici odměny, sazby a základ pro výpočet (čl. 3-5), osoby, jež mají nárok na odměnu (čl. 6-7), dobu ochrany (čl. 8), právo na informace (čl. 9) a přechodná a závěrečná ustanovení (čl. 10-14).

[27] Pro odpověď na řešenou otázku jsou důležitá tři ustanovení směrnice 2001/84:

Podle bodu 2 recitálu právo na opětný prodej je právem tvůrčí povahy, které autoru/umělci umožňuje získat úhradu za opětné převody díla. Předmětem práva na opětný prodej je hmotné dílo, a to nosič, ve kterém je chráněné dílo vyjádřeno.

Podle čl. 1 odst. 1 členské státy stanoví ve prospěch autora originálu uměleckého díla právo na opětný prodej, vymezené jako nezcizitelné právo, kterého se nelze do budoucna vzdát, na autorskou odměnu založenou na prodejní ceně získané z jakéhokoli opětného prodeje díla následujícího po prvním převodu díla autorem.

Podle čl. 1 odst. 3 členské státy mohou stanovit, že právo uvedené v odstavci 1 se nevztahuje na úkony opětného prodeje, pokud prodávající získal umělecké dílo přímo od autora méně než tři roky před daným opětným prodejem ...

[28] Nejvyšší soud provedl srovnání následujících jazykových verzí: české, slovenské, anglické, německé, nizozemské, francouzské a maďarské. Většina srovnaných jazykových znění (české, anglické, francouzské, německé a nizozemské) užívá výrazy, které – kromě samotného označení práva na opětný prodej – nevyžadují úplatnost prvního převodu originálu díla autorem (srov.

transfer, has acquired, cession, acquérir, Veräußerung, erworben hat, de eerste overdracht door de auteur, voor de doorverkoop heeft verkregen). Naproti tomu slovenské znění v čl. 1 odst. 3 používá výraz „kúpil“, jež může značit, že první převod má být uskutečněn na základě kupní smlouvy (tj. za úplaty). Ostatní relevantní termíny slovenského znění jsou nicméně více neutrální a indikují spíše širší chápání prvního převodu. Obdobně maďarské znění čl. 1 odst. 1 naznačuje, že první převod má být úplatný, neboť hovoří výslovně o (prvním) „prodeji“ (első eladását). Článek 1 odst. 3 v maďarském znění naopak používá širší výraz „získal“ (szerezte meg).

[29] Ve Francii byla směrnice 2001/84 provedena zákonem č. 2006-961 ze dne 1. 8. 2006, o autorském právu a právech s ním souvisejících v informační společnosti (loi n° 2006-961 du 1er août 2006 relative au droit d'auteur et aux droits voisins dans la société de l'information), a nařízením ze dne 9. 5. 2007, kterým se provádí čl. L. 122-8 zákona o duševním vlastnictví a který se vztahuje na právo na opětný prodej (décret du 9 mai 2007 pris pour l'application de l'article L. 122-8 du code de la propriété intellectuelle et relatif au droit de suite). Ustanovení čl. L. 122-8 zákona o duševním vlastnictví (Code de la propriété intellectuelle) výslovně počítá s prvním převodem díla (la première cession). Francouzský senátní výbor navrhl nahradit termín „opětný prodej“ výrazem „prodej“. To právě z důvodu, že první převod může být i bezúplatný – a v takovém případě se jedná o první prodej. Uvedená změna byla přijata.

[30] Do nizozemského právního řádu je směrnice 2001/84 provedena novelou nizozemského zákona ze dne 23. 9. 1912, o autorském právu (Auteurswet van 23 september 1912). Podle jeho čl. 43a(1), jenž upravuje právě právo na opětný prodej, má autor právo na tuto odměnu za každý prodej, s výjimkou prvního převodu díla autorem. Důvodová zpráva k uvedenému ustanovení výslovně uvádí, že právo na opětný prodej vzniká pouze z prodejů, jež následují po prvním převodu díla. To znamená, že autor může převést dílo různými způsoby – může jej prodat, darovat či směniti za jinou věc. Ustanovení rovněž výslovně uvádí, že pokud autor dílo sám poprvé prodá, nebude z tohoto prodeje nikdy pramenit žádné právo na odměnu (což by ostatně nedávalo ani smysl, neboť je to autor, kdo dílo prodává).

[31] Směrnice 2001/84 je do belgického práva provedena hospodářským zákoníkem ze dne 28. 2. 2013 (code de droit économique du 28 février 2013). Jeho čl. XI.175 konkrétně stanoví, že právo na opětný prodej vzniká s každým prodejem, jenž nastává po prvním převodu díla autorem. Zákon tak rozlišuje termíny „prodej“ a „převod“ (které je obecné a oproti „prodeji“ širší). Článek XI.175 odst. 2 belgického hospodářského zákoníku vedle toho uvádí, že právo na opětný prodej nevzniká, pokud prodejce získal dílo přímo od autora před méně než třemi lety, či pokud cena díla nepřesahovala 10.000 EUR.

[32] Ve Finsku je směrnice 2001/84 provedena zákonem č. 404/1961 ze dne 8. 7. 1961, autorským zákonem (Tekijänoikeuslaki), jenž v § 26i odst. 4 uvádí, že právo na opětný prodej vzniká při prodejkách, pokud autor či jeho právní nástupce předtím dílo prodali či jinak permanentně převedli.

[33] Nezbytnost jednotného výkladu ustanovení unijního práva v případě rozdílů mezi různými jazykovými verzemi tohoto ustanovení vyžaduje, aby bylo dotčené ustanovení unijního práva vykládáno v závislosti na kontextu a účelu právní úpravy, jejíž je součástí (srov. rozsudky Soudního dvora ze dne 26. 2. 2015 ve věci C-41/14, Christie's France SNC proti Syndicat national des antiquaires, bod 26; ze dne 26. 4. 2012 ve věci C-510/10, DR a TV2 Danmark A/S proti NCB – Nordisk Copyright Bureau, bod 45, jakož i ze dne 25. 4. 2013 ve věci C-89/12, Rose Marie Bark proti Galileo Joint Undertaking, bod 40).

[34] Cíle Směrnice 2001/84 shrnul a vysvětlil Soudní dvůr ve svém rozsudku ze dne 15. 4. 2010 ve věci C-518/08, Fundación Gala-Salvador Dalí a Visual Entidad de Gestión de Artistas Plásticos (VEGAP) proti Société des auteurs dans les arts graphiques et plastiques (ADAGP) a dalším, body

27-31. Konkrétně uvedl:

„V tomto ohledu je třeba připomenout, že směrnice 2001/84 byla přijata na základě dvojího cíle, a to jednak, jak vyplývá z jejího třetího a čtvrtého bodu odůvodnění, zajistit autorům výtvarných děl a plastik podíl na hospodářském úspěchu originálu jejich uměleckých děl. Dále pak jde, jak uvádí devátý a desátý bod odůvodnění této směrnice, o ukončení narušení hospodářské soutěže na trhu s uměleckými díly, jelikož platba autorské odměny související s opětným prodejem v některých členských státech může vést k přesunům prodejů uměleckých děl do členských států, ve kterých se neuplatňuje.

První cíl má zajistit určitou úroveň odměňování umělců. Z tohoto důvodu je právo na opětný prodej v souladu s čl. 1 odst. 1 směrnice 2001/84 vymezené jako nezcizitelné právo, kterého se nelze do budoucna vzdát. Nezdá se přitom, že by uskutečnění tohoto prvního cíle bylo jakkoli ohroženo tím, že by po smrti umělce bylo právo na opětný prodej přiznáno určitým kategoriím právních subjektů s vyloučením jiných subjektů, jelikož takové přiznání má vzhledem k tomuto cíli vedlejší charakter.

Pokud jde o druhý cíl, zdálo se nevyhnutelným stanovit harmonizaci týkající se uměleckých děl a prodejů, kterých se týká autorská odměna v souvislosti s opětným prodejem, jakož i základu a sazby této odměny. Jak totiž jasně vyplývá z devátého bodu odůvodnění směrnice, úmyslem zákonodárce Unie bylo napravit situaci, v níž prodeje uměleckých děl byly soustředovány do členských států, v nichž se právo na opětný prodej buď neuplatňovalo či se uplatňovalo s nižší sazbou, než je sazba platná v jiných členských státech, a to na úkor aukčních síní nebo obchodníků s uměleckými díly usazených na území těchto jiných členských států. Tento druhý cíl vysvětluje výběr právního základu pro přijetí směrnice 2001/84, a sice článku 95 ES. Uvedený výběr potvrzuje, že toto přijetí spadá do rámce sblížování ustanovení právních a správních předpisů členských států, jejichž účelem je vytvoření a fungování vnitřního trhu. V důsledku toho, jak vyplývá ze třináctého a patnáctého bodu odůvodnění téže směrnice, není třeba odstranit ty rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy, které nemohou ovlivnit fungování vnitřního trhu, a stačí, tak aby byl ponechán největší možný prostor pro vnitrostátní rozhodování, bude-li harmonizace omezena na ta vnitrostátní ustanovení, která mají nejpříjemnější dopad na fungování vnitřního trhu.“

[35] První Soudním dvorem zmíněný cíl směrnice 2001/84 má pomoci obnovit rovnováhu mezi hospodářskou situací autorů originálů výtvarných děl a plastik a dalších tvůrců, kteří těží z úspěšného využívání svých děl (srov. bod 3 recitálu). V úvahu je totiž nutné vzít skutečnost, že prvním převodem vlastnického práva k originálu uměleckého díla, který byl uskutečněn autorem nebo s jeho souhlasem na území některého z členských států Evropské unie nebo některého ze států tvořících Evropský hospodářský prostor, je ve vztahu k takovému originálu díla právo autora na rozšiřování pro území členských států Evropské unie a států tvořících Evropský hospodářský prostor vyčerpáno (srov. čl. 4 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES ze dne 22. 5. 2001, o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti, a § 14 odst. 2 autorského zákona). Přitom ekonomický prospěch z užití uměleckých děl vypočtených v § 24 odst. 3 autorského zákona (na rozdíl od děl ostatních, jež nejsou hospodářsky těsně svázána s jejich originály a mohou být bez ztráty kvality a umělecké hodnoty opakovaně a neomezeně užívána též prostřednictvím rozmnoženin) je limitován prakticky pouze na dispozice s originály. Prodej takových originálů je pak zpravidla dispozicí zdaleka nejvýhodnější. Vyčerpáním práva autorů výtvarných děl na rozšiřování originálů těchto děl proto vzniká významná nerovnováha mezi jejich hospodářskou situací a hospodářskou situací autorů ostatních.

[36] Aby mohlo být prvního shora uvedeného cíle směrnice 2001/84 v co nejvyšší míře dosaženo, tj. aby se všichni autoři výtvarných děl a plastik skutečně podíleli na hospodářském úspěchu originálů jejich uměleckých děl, musí právo na autorskou odměnu založenou na prodejní ceně získané z jakéhokoli prodeje originálu díla následujícího po prvním převodu takového originálu autorem

svědčit nejen autorovi, který originál svého díla převedl za úplatu, nýbrž též autorovi, který tak učinil bezúplatně. Pojem „opětný prodej“ použitý ve směrnici je tudíž nutné vyložit jako jakýkoliv další prodej následující po prvním převodu (ať už úplatném či bezúplatném) uskutečněném autorem.

[37] Nejvyšší soud proto uzavírá, že právo na odměnu při opětném prodeji originálu díla uměleckého podle § 24 odst. 1 autorského zákona vzniká autorovi z jakéhokoli prodeje originálu uměleckého díla za kupní cenu 1.500 EUR nebo vyšší, jehož se jako prodávající, kupující nebo zprostředkovatel účastní provozovatel galerie, dražebník nebo jiná osoba soustavně obchodující s uměleckými díly (s výjimkami uvedenými v odstavcích 3 a 4) a který následuje po prvním převodu originálu díla autorem bez ohledu na to, zda tento první převod byl úplatný či nikoliv. Potud je právní posouzení věci odvolacím soudem správné. Přesto však rozsudek odvolacího soudu nemůže obstát.

[38] Odvolacímu soudu je totiž nutné vytknout, že se pro účely posouzení vzniku nároku na odměnu podle § 24 odst. 1 autorského zákona spokojil pouze se závěrem, podle něhož prodávající J. O. ani její manžel O. O. nenabývali obrazy děděním a jako jedině možný legální způsob jejich nabytí spatřoval „dar či koupi, jež mohly být oním prvním převodem uměleckých děl“, aniž by tento závěr opřel o konkrétní skutková zjištění. Je-li totiž předpokladem vzniku práva na odměnu při opětném prodeji originálu uměleckého díla skutečnost, že jej předtím jeho autor převedl do vlastnictví jiné osoby, musí být tato skutečnost v řízení postavena najisto. Odvolací soud však zcela rezignoval na objasnění, zda skutečně, a pokud ano, na základě jakého konkrétního jednání, Otakar Mrkvička za svého života (popř. dědic majetkových práv autorských po jeho smrti) převedl vlastnické právo k obrazům na jinou osobu.

[39] Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně; Nejvyšší soud proto zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o. s. ř.).

[40] V něm soud neopomene závěry ustálené judikatury Nejvyššího soudu, podle nichž důkazní břemeno ohledně určitých skutečností leží na tom účastníku řízení, který z existence těchto skutečností vyvozuje pro sebe příznivé právní důsledky (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2318/2019, a ze dne 17. 12. 2019, sp. zn. 28 Cdo 1268/2019).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)